Apprezzament

Dennis Charles Bennett 1943-2016

Minn Pawlu Azzopardi

Sebaħ l-għoxrin jum tas-sena l-ġdida u ftit ftit bdiet tiġri l-aħbar li Dennis ħalliena. Dennis li tant ħabb u ħadem għall-każin ta' San Ġużepp mar fil-post fejn kulħadd ikun mistrieħ. Is-soċjetà Ġużeppina tilfet wild li ħabba. Bħal kull ħaġa oħra ż-żmien biss għad jgħidilna.

Ir-Rumani kellhom frażi li tgħid: *De Mortis nil nisi bonum*, li tfisser *Għid biss it-tajjeb fuq il-mejtin.* Dan għaliex jekk tgħid xi ħaġa ħażina jew mhux veru l-mejjet ma jistax iqum u jirrispondik.

Nibda b'esperjenza li Dennis irrakkonta dan l-aħħar kif kien l-isptar u nżid ngħid li mhux lili biss qala. F'Novembru qalilna, meta kien qed jiġi rikoverat intilef minn sensih u ġie meħud mis-sala u ħaduh l-ITU. Huwa stqarr li ħassu qiegħed ġo mina twila u dawl kbir ġej lejh. Ikompli jgħid li ra l-istorja ta' ħajtu kollha b'kull dettall qisu fuq film u huwa ċert li miet u reġa' qam. Aktar tard staqsa lin-*nurses* u qalulu li ħasbu li kien miet. Beda jirrepeti li kien miet u ħass trankwillità kbira u meta ġie f'sensih xtaq li baqa' hemm. Haġ'oħra, qaluli li qabel ma' miet baqa' jitbaqbaq u jewden fuq il-każin.

Jum it-tieġ ta' Speranza Barbara ma' Bennett fl-1942

Fl-eqqel tat-tieni gwerra dinjija, Speranza Barbara iltaqgħet u żżewġet suldat Ingliż, li kien stazzjonat mal-*Hampshires*. Huma żżewġu fil-Knisja ta' Ħal Kirkop fid-29 ta' Novembru, 1942. F'Marzu tas-sena ta' wara, jiġifieri tliet xhur biss wara ż-żwieġ tagħhom, is-suldat Bennett kellu jħalli Malta għax ġie mgħajjat mar-reġiment tiegħu għal Sqallija.

Fl-għodwa tas-27 ta' Lulju, 1943 is-suldat Dennis Bennett safa' midrub serjament u ftit wara miet. Huwa ħalla lil għażiża tiegħu, Speranza b'tarbija ta ftit jiem. It-tifel twieled fit-18 ta' Lulju 1943 u missieru ma laħaqx rah.

It-tfajjel Dennis trabba b'għożża kbira minn ommu. Kien wild uniku allura jista' jagħti lok għal xi ftit fsied żejjed ukoll. Bħala armla u orfni tal-gwerra, huma kellhom il-benefiċċji kollha bħal kull ċittadin Brittaniku. Huwa attenda skola tal-Freres Bormla, iżda kif darba stqarr miegħi ma tantx kien ħerqan biex jitgħallem. Huwa iżjed kien jogħġbuh is-snajja u l-krafts. Iżjed kien iħossu kuntent u ferħan jiġri fil-beraħ tal-għelieqi u fil-bur tan-nanna b'xi trabokk .

Kellu namra waħda li hi dik tal-arti. Smajtu jgħidha kemm-il darba li l-ewwel statwa li ħadem fil-kartapesta kienet għal dar ġon-Nejder. Kien għad għandu xi ħmistax-il sena, u daħal għal din il- biċċa xogħol għax ħassu kunfidenti li jwettaqha. Din l-istatwa kienet ta' San Leonardu Abbati u kienet twila ftit inqas minn metru. Meta ġie biex iħallsu s-sid raha għolja u beda jgerger biex tagħhomlu. Dennis ikompli jirrakkonta li sidha seħitomlu għax il-flus li qala' minn din l-istatwa nefaqhom kollha tabib u speċjalista għax ħa riħ u ma setax jirpilja.

Ommu Speranza kienet akkanita ma' San Anard, u hu ġibed lejn dak il-partit. Iżda ġara, li darba wieħed li jiġi minn ommu keċċieh mill-każin ta' San Anard u qallu biex ma jersaqx iżjed. Kif jgħid huwa, qatt iżjed ma rifes l-għatba tal-każin tagħhom. Sieħbu Iżakk Grech kien qallu, "tinkwetax, imxi miegħi l-każin ta' San Ġużepp." Iz-ziju t'ommu, Pawlu Falzon, *iż-żanglu* (ħu nanntu Ċikka) li kien akkanit ħafna, kif rah hemm ħatfu f'idejh u ra li jiġi milqugħ. Hemmhekk ġie milqugħ bil-kbir. Salvu s-Surmast li kien president

Xogħol fin ta' disinni fil-landa, qtugħ, immartellar u twaħħil għal sett pilandri ġodda

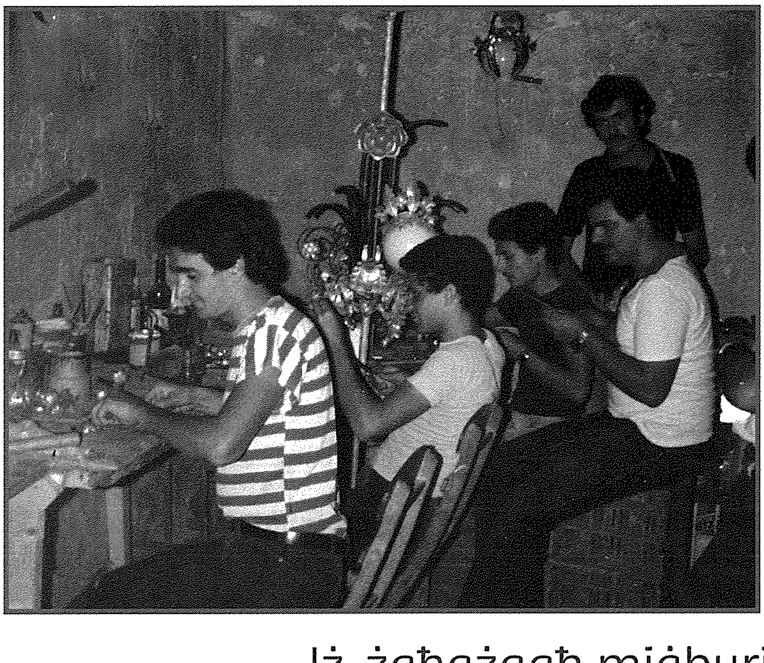

Iż-żgħażagħ miġburin jaħdmu taħt id-direzzjoni ta' Dennis

Dekorazzjonijiet fl-intrata tal-Każin

Il-pittura tas-saqaf mill-artist Adonai Camilleri Cauchi

Arzelli, rużuni u ġilju xogħol Dennis

Xogħol ta' skultura fil-ġebel għall-faċċata u ġewwa tal-Każin

Xogħol Dennis megħjun minn partitarji oħra

1976 –
Dennis ġie mill-Ingilterra għall-vaganza

Hawn jidher fil-marċ ta' nofsinhar u ma' sħabu

Wara tidher l-emblema tal-ajklieri li kien pitter huwa stess fl-1968

kien iħobbu qisu ibnu, u aktar tard Ġużeppi Falzon (li kien jiġi kuġin ta' ommu) laħaq segretarju u kien iħalli lil Dennis jagħmel dak li joħlom. Ra fih it-talent tal-arti u kien jinkoraġġih. Issa qed nitkellmu għall-bidu tas-snin sittin. Tant laqawh li l-kumitat tah iċ-ċavetta tal-bieb ta' barra tal-każin u Dennis għamel il-każin it-tieni dar tiegħu.

Fl-1963-64, Dennis beda l-ewwel biċċa xogħol tiegħu fil-każin billi rranġa u attrezza kappella sabiħa. Meta kienet lesta kulħadd stgħaġeb bil-ħila li kellu għal kull materja, xogħol fil-landa, injam, ġibs u affarijiet oħra. Biex ikopri l-ispejjeż kien jagħmel inkwadri tal-ħġieġ u fidda, li kien jagħmel mill-bidu sal-aħħar hu stess, u jtellagħhom lotterija kull ġimgħa. Niftakarhom sew dawn l-inkwadri li kien jagħmel, fosthom '*God Bless Our Home*,' jew għasafar u fjuri. Kienu oriġinali ħafna u l-partitarji kienu jfittxuhom ukoll. Ftit snin wara twebbel li jintefa' fuq l-armar tat-triq tal-każin u dak tal-misraħ. Dawk iż-żminijiet ma kellniex dan l-armar tal-lum għax il-festi sekondarji kienu ikkontrollati kemm u fejn jarmaw. Ġabar numru ta' ġuvintur miegħu u mmexxijin minn Dennis dawn ħadmu forom tal-lastiku għall-kartapesta (gazzetti mqattgħin żgħar u mxarbin fl-ilma, wara jiġu ippressati fil-forom) u biddel l-emblemi tal-kolonni u t-trofew imsemmija. Dawn il-kolonni u trofew ħadu libsa ġdida u l-każin reġa' beda jieħu l-ħajja. Il-pass li jmiss kien il-pilandri, xi ħaġa ġdida u nnovattiva għan-naħat tagħna. Ġabar kemm felaħ landi u ż-żgħażagħ inġabru ma' Dennis, ifasslu, iqattgħu, u jimmartellaw il-weraq. Huwa ħareġ bl-idea tal-globi u ra kif ġabar il-flus biex jinxtraw.

Fis-sena 1968 ra kif għamel u attrezza l-ewwel kamra kif tidħol fuq ix-xellug f'salott u pitter ajkla biż-żebgħa kbira li tirrappreżenta l-ajklieri. Ftit

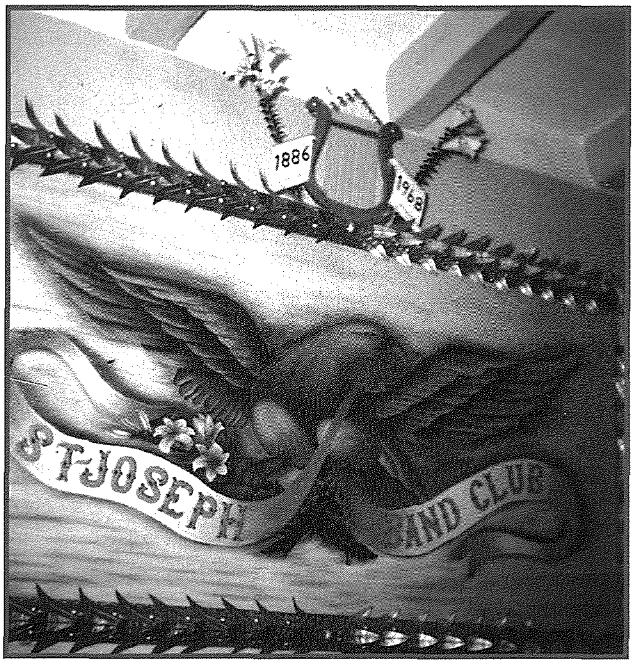

wara li lesta din il-biċċa xogħol ħass li jemigra lejn l-Ingilterra. Bħala apprezzament tax-xogħol fejjiedi li kien għamel, il-President Salvu Spiteri f'isem is-soċi irregalalu arloġġ tal-idejn li naf li Dennis baqa' jgħożż sa ma' għalaq għajnejh.

L-Ingillterra sab xogħol fiss u xtara dar fi *Stamford*. Id-delizzju tal-arti ma telqux għax fil-ħin liberu tiegħu kien jara kif ser iżejjen din id-dar. Ħadem kollox waħdu u sal-linef bil-weraq ħadem. Lili kien urini ritratti ta' dan ix-xogħol sabiħ li kien għamel. Fi *Stamford* ukoll Dennis ra li jagħti l-ħajja lill-Milied u bena presepju mekkanizzat li kien anke deher fil-programm popolari mat-tfal Ingliżi *Blue Peter*. Kien jiddeletta bit-tpinġija taż-żebgħa biż-żejt, u daħal f'kompetizzjoni u kien ġie l-ewwel b'kopja tar-*Red Boy*, kapolavur ta' Sir Thomas Lawrence (1769–1830). Minn żmien għal żmien Dennis pinġa nkwadri u uża diversi *media*.

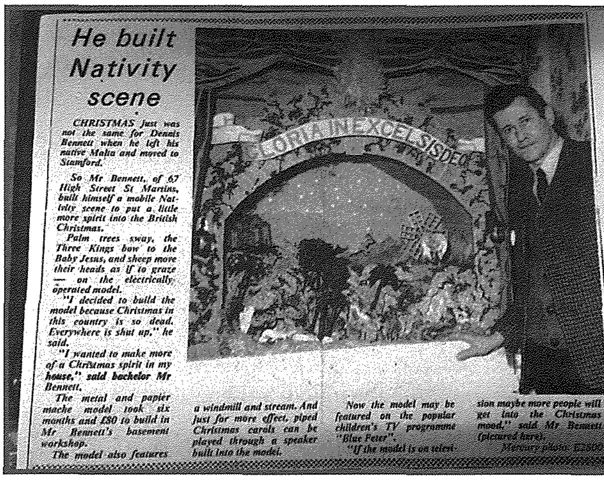

He built Nativity scene

CHRISTMAS just was not the same for Dennis Bennett when he left his native Malta and moved to Stamford.

So Mr Bennett, of 67 High Street St Martins, built himself a mobile Nativity scene to put a little more spirit into the British Christmas.

Palm trees sway, the Three Kings bow to the Baby Jesus, and sheep move their heads as if to graze — on the electrically operated model.

"I decided to build the model because Christmas in this country is so dead. Everywhere is shut up," he said.

"I wanted to make more of a Christmas spirit in my house," said bachelor Mr Bennett.

The metal and papier mache model took six months and £80 to build in Mr Bennett's basement workshop.

The model also features a windmill and stream. And just for more effect, piped Christmas carols can be played through a speaker built into the model.

Now the model may be featured on the popular children's TV programme "Blue Peter".

"If the model is on television maybe more people will get into the Christmas mood," said Mr Bennett (pictured here).

Mercury photo: [illegible]

Cutting minn gazzetta Ingliża meta Dennis bena presepju mekkaniku u artistiku

Fl-1975 żanżanna l-bradella l-ġdida u s-sena ta' wara Dennis ġie għal btala fil-jiem tal-festi ta' San Ġużepp. Huwa baqa' mbellaħ bl-entużjażmu u l-ferneżija tal-partitarji. Ma setax jibqa' l-Ingilterra għax kien kuljum jaħseb fuq raħal twelidu u l-festa ta' San Ġużepp. Qalbu ma ħallitux jistrieħ u beda jaħseb li jbiegħ kollox u jerġa' jiġi Malta.

Dennis reġa' ġie lura lejn Malta fl-1977 u mill-ewwel medd għonqu għax-xogħol. Ħaseb għal sett pilandri li jikkumplimentaw il-kolonni ġodda għal Triq il-Kbira. Dawn il-pilandri tlestew f'sitt xhur għax is-sena ta' wara kienu se jsiru festi ċentinarji biex ifakkru t-twaqqif tal-Fratellanza ta' San Ġużepp, ġewwa Ħal Kirkop fl-1878. Saret ġimgħa festi u l-qofol kien fil-jum tal-1 ta' Ġunju, 1978 bil-preżenza tal-ET il-President tar-Repubblika Dr Anton Buttiġieġ u tal-ET l-Arċisqof Ġużeppi Mercieca. Dan il-jum jibqa' mnaqqax fi qlub il-Ġużeppini kollha li ħadu sehem u għadhom ħajjin. Il-President ta' Malta fetaħ uffiċjalment it-triq u xegħel il-pilandri waqt li l-Arċisqof bierek it-triq.

Fl-1984, fl-okkażjoni għall-festi ċentinarji tal-wasla tal-istatwa artistika u devota ta' San Ġużepp minn Marsilja, Dennis, Toni Theuma l-President u xi partitarji nisa ħasbu biex jiġbru għall-induratura tal-istatwa għand il-bravu Horace Farrugia tal-Imdina. Għal din l-istess okkażjoni Dennis u oħrajn ħasbu biex jiġbru u jirregalaw par sandli tad-deheb għal riglejn it-tfajjel Bambin u San Ġużepp.

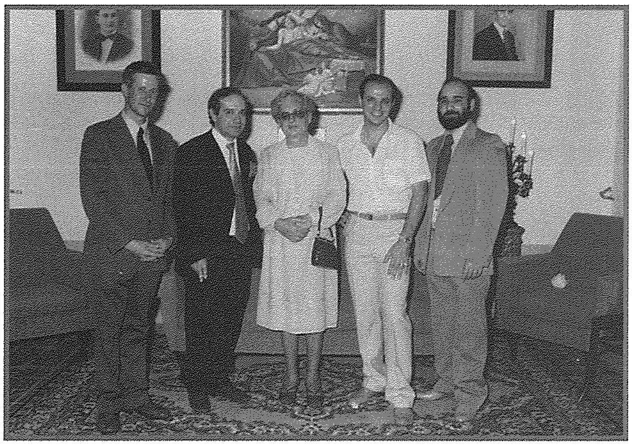

Sena ċentinarja tal-wasla fostna tal-istatwa ta' San Ġużepp. Dennis Bennett, Horace Farrugia l-induratur, l-E.T. Il-President tar-Repubblika Agatha Barbara, Raymond Grech li ħadem is-sandlijiet tad-deheb għall-istatwa u Pawlu Azzopardi s-segretarju organizzattiv tal-festi ċentinarji

Fit-tmeninijiet tas-seklu l-ieħor, il-każin għadda minn taqlib kbir. Fl-1985 inxtara l-każin u Dennis ħa f'idejh it-tfassil tal-pjanti mal-perit Ninu Zammit. Dennis ried li jagħmel it-taraġ raġġ suspendut u rpożat biex jagħti dehra maejstuża. Forsi kien hemm

Dennis mar-replika tal-istatwa tal-profeta Abram. Xogħol fil-kartapesta li ħadem fl-1992

min ma qabilx ma' din l-idea, imma Dennis dejjem kellu f'moħħu li l-każin ikun qisu palazz u mhux dar kwalunkwe.

Matul dawn is-snin ta' twaqqih u bini tal-każin Dennis ma qagħadx b'idejh fuq żaqqu. Kien l-ors tiegħu li jfassal f'moħħu jagħmlu b'idejh. Sintendi kellu s-soċi jgħinuh u jinkoraġġuh għal dan ix-xogħol. Biżżejjed wieħed isemmi, il-lavur u l-iskultura tal-faċċata. Ajkla fil-gallerija, strumenti tal-banda u girlanda. Attrezza l-intrata bl-arzelli u ružun ċentru inkurunat bil-ġilju, simbolu tas-safa ta' San Ġużepp. Int u tiela t-taraġ, fil-pjan issib quddiemek ajkla oħra maestuża skolpita fil-franka. Dawn huma wħud mix-xogħlijiet li ħalla warajh Dennis Bennet. Dennis kien ikun minn tal-ewwel biex iġib *sponsors* għal dak li kellu bżonn il-każin.

Fl-1993, ġiegħel lil Ġużeppi Falzon il-*basla* jibni pedestal għal ġol-pjazza tal-Knisja. Dennis iddisinjalu dan il-pedestal u Ġużeppi qallu "jien nagħmlu!" Dennis mill-ewwel ħareġ jiġbor għal din l-opra u fi żmien sena kien kważi lest. B'xorti ħażina, Ġużeppi Falzon ma laħaqx ra din l-opra titlesta għax imbaram fi ftit jiem. Dennis ħaseb għall-iskultura fit-tafal biex

Sett trofej oriġinali maħdum mis-sezzjoni tal-armar fuq disinn ta' Dennis. Skultura u forom xogħol Dennis

8 ta' Lulju 2002 – Inawgurazzjoni tan-niċċa mill-E.T. il-President tar-Repubblika, Dr Guido Demarco

imbagħad isiru tal-*fibre*. Ħafna żagħżagħ u partitarji Ġużeppini għenu lil Dennis f'din l-opra hekk sabiħa. Lanqas laħaq lesta dan il-pedestal li ma rax kif għamel u beda sett ta' kolonni fuq disinn tiegħu għat-triq tal-każin.

Fl-2002, Dennis beda x-xogħol fuq in-niċċa ta' San Ġużepp, ġewwa l-każin. Huwa kien il-moħħ li fassal din in-niċċa fuq il-pjanti tal-każin u għalhekk ried li jaraha mwettqa. Sab *sponsor* - lil partitarju Josef Borg, u beda ħidmietu fuq din in-niċċa. Meta tlestiet ġie mistieden l-ET il-President tar-Repubblika Dr. Gwido Demarco biex jinawgurha. Saru festi sbieh tal-okkażjoni.

Fil-bidu ta' dawn iż-żewġ kelmiet għidt li wieħed għandu jimxi fuq l-għerf tar-Rumani u jgħid dak li hu tajjeb biss fuq il-mejtin. Imma nħoss li nkun qed ngħatti x-xemx bl-għarbiel u nidħak bil-qarrejja jekk ma nsemmix il-fatt li fl-aħħar snin Dennis għadda minn martirju minħabba problemi, fosthom il-każin. Wieħed jista' wkoll jirrimarka li Dennis kellu temperament kemxejn diffiċli u rasu iebsa.

Forsi hija l-ironija tal-ħajja li minħabba r-ras iebsa li kellu u rjus iebsa oħra fl-aħħar snin ta' ħajtu, inqala disgwid bejnu u l-kumitat. Kienu diversi l-fatturi li ħarbtu l-armonija li kienet teżisti u huwa ħadha bi kbira wisq. Jien li kien jaqsam miegħi d-dwejjaq tiegħu nista' llum ngħid li baqa' sal-aħħar iħobb lil San Ġużepp u s-soċjetà.

Fl-aħħar jiem kien moħħu jberren biex iġib il-permessi għal statwa ta' San Ġużepp tal-ġebel għall-pjazza. Qalli nħallas kollox jien, u meta għedtlu li kienet xi ħaġa kważi impossibbli qalli mela nixtri biċċa deheb bħalma ġa xtrajt għall-istatwa ta' San Ġużepp. Iż-żmien bħal kien kontrih għax ma tahx iċ-ċans li jwettaq l-aħħar ħolma li xtaq.

Naħseb li impossibbli nsemmi dak kollu li għamel Dennis għall-każin u s-soċjetà Ġużeppina. Żgur li dan l-apprezzament ma jagħmilx ġustizzja ma' Dennis għax naf li nsejt ħafna affarijiet li hu kien imdaħħal fihom. Huwa kemxejn diffiċli li tqis u tikwantifika l-ġid li Dennis għamel lis-soċjetà tagħna.

Ta' dan grazzi.

San Ġużepp, Missier Putattiv ta' Ġesù, Għarus Kastissimu ta' Marija Verġni, itlob għalina u għall-agonizzanti ta' dan il-jum/lejl.

Dennis jaħdem fuq il-pedestall maestuż u fuq l-istatwa ta' San Ġużepp

Xogħol ta' karpenterija ta' Ġużeppi Falzon, il-"Basla" u ornamenti u dekorazzjonijiet ta' Dennis.

Tiżjin tal-faċċata u t-triq tal-Każin

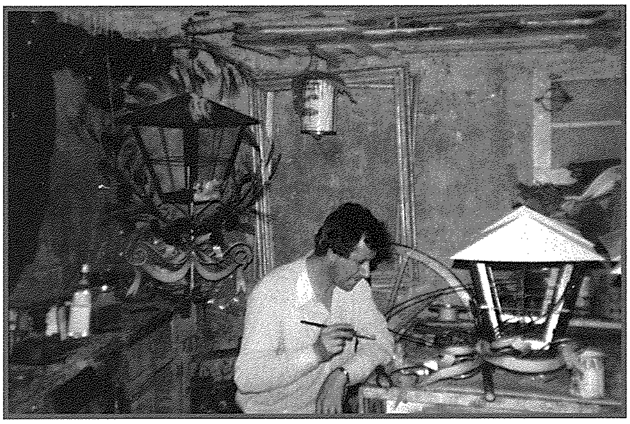
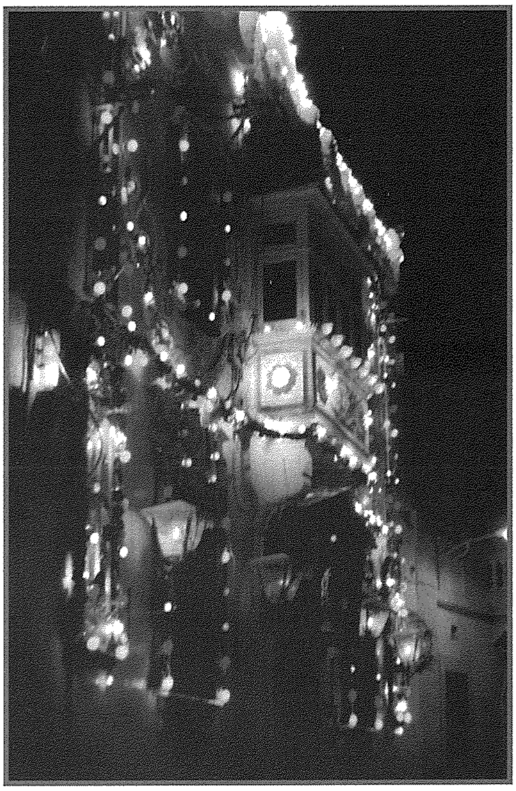
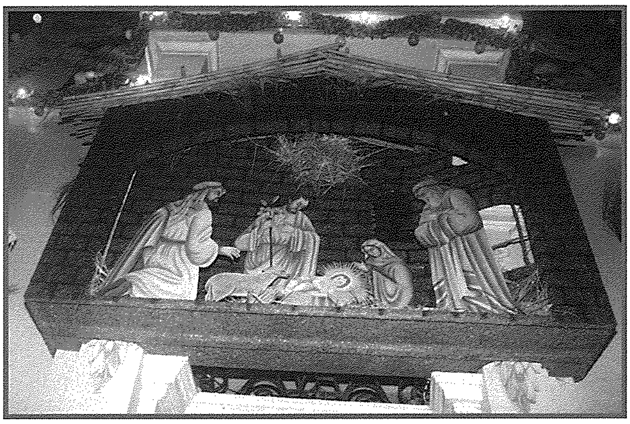

Għal diversi snin it-triq mixgħela għall-Milied.
Irbaħna diversi unuri b'dan it-tiżjin.

Dennis għal diversi snin membru fil-Kumitat Ċentrali

1978

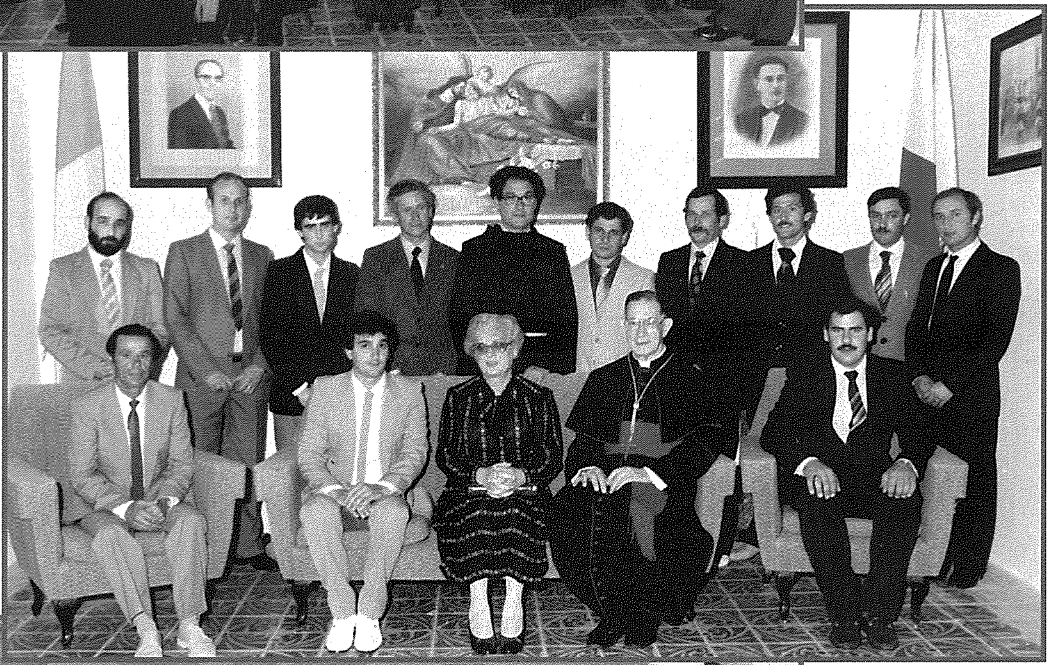

1986

1993

L-Aħħar Tislima lil Dennis Bennett

L-Istatwa ta' San Ġużepp għaddejja fil-Purċissjoni minn quddiem l-istawa tal-kartapesta li kien ħadem Dennis.